

התורה והמצוה

עלון בענייני מצוה הלכה מנהג ועיונים בעבודת ה'

עלון מס' 6

שבת קדש פרשת ויקהל ופרשת פרה ה'תשפ"ה

פרשת ויקהל

וַיָּבֵאוּ כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-נִשְׁאָז לִבּוֹ וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֶת-תְּרוּמַת יְיָ לְמַלְאכַת אֹהֶל מוֹעֵד וּלְכָל-עֲבֹדָתוֹ וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ: ... וְהַנְּשָׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אֲבָנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבָנֵי הַמַּלְאִים לְאֵפוֹד וּלְחֹשֶׁן:

דרשו חז"ל (הובא בפירוש רש"י): אמר ר' נתן ... כך אמרו נשיאים יתנדבו צבור מה שמתנדבים ומה שמחסרין אנו משלימין אותו. כיון שהשלימו צבור את הכל ... אמרו נשיאים מה עלינו לעשות. הביאו את אבני השם וגו' לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם והנשאם כתיב:

מסתבר שהנשיאים סברו שכל אחד מהם יביא יותר ממה שיביא אדם אחר מעם ישראל (אם אפילו עשירית האחוז לא יביאו תרומה, שנים עשר נשיאים שישלימו חסרון של ששים איש, ודאי יהיה הסכום של כל אחד מהנשיאים גדול יותר ממה שאחד אחר מעם ישראל הביא). אך הקב"ה מצפה שנזדרז במצוות אלו. כל אחד שמביא יותר (בהתאם ליכולותיו) משובח יותר, אך אחד המרבה ואחד הממעיט, צריך קודם כל לזרז עצמו. דווקא הנשיאים שהיו גדולים יותר נכשלו בדבר זה, ודרשו חז"ל נקודה זו אצלם לגנאי.

אנו נמצאים כיום בזמן בו אנו קרובים יותר מתמיד לאפשרות של בניין בית המקדש. אני מדבר על בנייה בהסכמת השלטונות כאן (כשיבינו שכלל ישראל באמת רוצה, לכל הפחות כמו שרוצה הילולות וחגיגות בציון זו או אחרת) ובהסכמת המעצמות הגדולות. לכאורה מאז חרבן בית המקדש השני, לא היתה הזדמנות כזו. העצמות הגדולות והשולטות בעולם כבר מכירות באפשרות כזו. כעת, אין הדבר תלוי אלא בנו! הקב"ה מצפה שעם ישראל יתעורר לעניין הזה. כמה מפתיע שקולות הנשמעים בעניין זה, מושתקים דווקא על ידי כאלה המגדירים את עצמם דבקים יותר בתורה הקדושה. בסברות מסברות שונות מסבירים כל מיני לבלרים מדוע לא שייך היום לבנות. המעיין בכתביהם, יגיע למסקנה פשוטה: נקודת המוצא שלהם היא: אין לבנות כיום את בית המקדש. על כל ציטוט מהמקורות בעניין, ינסו למצא סיבה וסברה מדוע בכל זאת לא שייך לבנות. אך המדברים בעד עניין זה, נקודת המוצא שלהם תהיה עצם הצורך לבנות ולהקריב. יש מכשולים עליהם צריך להתגבר, כדי להשיג את המטרה, שהיא: בניין בית המקדש וחידוש העבודה. מאז חרבן בית המקדש השתוקקו היהודים לשוב ולבנותו. כיום אנו נמצאים בזמן בו אנו קרובים כל כך לרגע בו נתתן האות לבניין בית המקדש. כשיגיע הזמן ובית המקדש יבנה בעז"ה, ויכירו בקדושתו כל עם ישראל, האם לא ירגישו אלה שנמנעו מקידום העניין, הרגשה דומה למה שהרגישו הנשיאים כשהתברר להם שכבר השלימו צבור את הכל?

***

פרשת פרה

וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עֵל:

השבת נקרא כל בית ישראל פרשת פרה. טעם קריאתה בשבת זו: להזהיר את ישראל לטהר, שיעשו פסחיהן בטהרה. ואמרו בירושלמי (הובא ברש"י במגילה): אמר ר' חמא בדין הוא שיקדום החודש לפרשת פרה שהרי באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו נשרפה הפרה ומפני מה הקדימוה שהיא טהרתן של ישראל.

כחלק מלימוד הלכות פסח קוראים את פרשת פרה, בה לומדים כיצד להטהר מטומאת מת. לפי המצב הנתון כרגע, נראה שאם למעשה נזכה להקריב קרבן פסח השנה הזו, מסתבר שאפר פרה אדומה עדיין לא יהיה לנו. אין זה מעכב, כי טומאה הותרה בצבור, אך ודאי שכולנו רוצים לקיים את המצוה בצורה הראויה. למעשה, גם האפשרות לקיים את מצוות פרה אדומה לא מופקעת. יש כיום כאן בארה"ק מספר פרות אדומות כשרות, וצריך רק להתמין לזמן בו ניתן יהיה לקיים את כל המעמד (בעז"ה גם לכך ניתן להגיע, אם כי זו כבר אפשרות רחוקה יותר). אם רוצים, ניתן למצא את הפתרונות לכך. מעבר לזה, אם יחפשו היכן שצריך לחפש (וד"ל), לא מופקע בכלל שימצאו אפר שנשאר מלפני חרבן בית המקדש (נכון). לא יספיק לכל העולים, אבל ודאי שהתחלה כזו תביא אחריה גם את הבניין עצמו, ואז כבר יוכלו לקיים את המעמד מול פתח ההיכל.

גם חידוש העבודה (כולל בניין בית המקדש או לפחות מזבח בגודל המינימלי), וגם מציאות של אפר פרה אדומה, נראה לרבים משהו רחוק מאד, ולא מציאותי כלל. יש מהם שבאמת מצפים שיקרה הכל בדרך נס. ואכמ"ל. ומה גדולה התמיהה שבדרך כלל מדובר דווקא בחוגים של יהודים יראי שמים המקפידים על מצוות קלה כבחמורה.

***

אחרית ימי הגלות ותחלת הגאולה

יתכן שאת ההסבר לריחוק המחשבתי והודעתי אצל רבים מאד מיראי ה' מהעניינים הנ"ל, ניתן למצא כבר בדברי ירמיה הנביא (סדר יז, פס' כג): כִּי-כֹה | אָמַר יְיָ רִנּוֹ לְיַעֲקֹב שְׂמֵחָה וְצִהְלוֹ בְּרֹאשׁ הַגּוֹיִם הַשְּׂמִיעוּ הַלְלוּ וְאָמְרוּ הוֹשֵׁעַ יְיָ אֶת-עַמּוֹ אֶת שְׂאֲרֵי יִשְׂרָאֵל: ומבאר המלבי"ם: רִנּוֹ לְיַעֲקֹב שְׂמֵחָה תחלה ירונו על השמחה שיהיה ליעקב. ומה יהיה השמחה וציהלו בראש הגוים שבאחרית ימי גלותם יוסר מעליהם השעבוד ויצהלו כי יהיו בראש הגוים, שהגוים יתנו להם כבוד ויהיו בראשם, תחת שהיו תחלה נבזים ושפלים ביניהם. והנה יעקב הם המון עם והפחותים שבהם וישראל הם הגדולים, והשמחה הזאת שיצהלו בראש הגוים יהיה רק ליעקב לא לישראל שהם ירצו שישב שכירתו לציון. אבל אז בעת ההיא השמיעו והכריזו בפרסום והללו את ה' ע"י מה שתאמרו הוֹשֵׁעַ ה' אֶת עַמְּךָ

הצדיקים את שארית ישראל, שהם רוצים בתשועה האמתית מקיבוץ גלויות ושיבתם לציון, וכן יהיה אז כי ה' ישיב להם הנני מביא אותם וכו'. ע"ש בביאור כל העניין על פי המלבי"ם. והמעייין היטב ימצא כמה הדברים נכונים כיום.

***

עד שתחפץ

הַשְׁבִּיעֵנִי אֱתָנֶיךָ בְּנֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אֵן בְּאֵילֹת הַשָּׁדָה אִם-תִּעֲרִי | וְאִם-תִּעֲרִי אֶת-הָאֱהָבָה עַד שְׁתַּחֲפֵץ:

מאז חרבן בית המקדש, המתינו כל עם ישראל לגאולה השלמה. גדולי ומנהיגי ישראל הצביעו לפעמים על זמנים מסויימים הראויים לגאולה. הרב יהודה אלקלעי (תקנ"ח-תרל"ט) בספרו מנחת יהודה כתב כי כאלף שנה אחר החרבן היה זמן מסוגל לגאולה, אך עם ישראל לא השכיל לנצל את ההזדמנות הזו. עוד כותב בספרו (היתה קבלה בידו? רוח הקדש?) כי בשנת ת"ר תהיה שוב הזדמנות לעלות וליישב את ארזה"ק, אך לא לזמן רב 'רק כמאה שנה', וכותב שאם נמתין עד שנת ת"ש כבר ח"ו תש כחנו. ואכן, בעוה"ר בשנת ת"ש כבר לא היה שייך לעלות כל כלל ישראל. ב"ה זכינו ומספר שנים מאוחר יותר נוצרה שוב האפשרות לעלות וליישב. יתכן כי אילו היו היראים והשלמים שומעים לרב הנזכר, היתה היום ארזה"ק מיושבת ביהודים שומרי תורה ומצוות. תחת זו נשמע לו כנראה מישהו אחר, שהצליח לגרור אחריו רשעים כמוהו, ואת מצות ישוב ארזה"ק סלפו כדרכם (לא ברור האם אותו רשע אכן למד מאביו שקבל מהרב אלקלעי. גם ההיסטוריה המשפחתית שם לא ברורה, מתי נהפכה למשפחה "מתבוללת", אך אין זה מענייננו). כמו כן, גדולי תורה רבים ניסו להשפיע כל עם ישראל לעלות לארזה"ק (כמו למשל החפץ חיים שברוח קדשו אמר את הפסוק 'ובהר ציון תהיה פליטה', ועוד. לא שמענו לקול מצדיקנו, והנה אכלונו כל פה מדיקנו'. אך עדיין לא מאוחר. ב"ה, לאט לאט אנו שומעים על קהלות מהגולה העולות לארזה"ק, ובעז"ה לא ירחק היום ונהיה כאן רוב של שומרי תורה ומצוות.

לא אאריך כאן על עניין ג' שבועות המבוארות בחז"ל. במאתיים השנה האחרונות היו שהביאו דרשה זו בהקשר לעניין מסויים. עד היום יש המצטטים השכם והערב את אותו מדרש (ומשום מה לא טורחים להביא עוד כמה עניינים המובאים שם במסכת כתובות). איני נכנס כרגע לדיון שהיה שייך אז לגבי התגרות באומות וכו' (וידועים דברי האבני נזר ש'סר פחד השבועות' אחרי ההצהרה המפורסמת). כיום, צריך להיות טפש כדי להגדיר משהו מחיזוק הישוב היהודי בארזה"ק כהתגרות באומות (אא"כ יאמרו ש'איסור' זה חל גם על גוים, וממילא ארזה"ב היא המתגרה באומות. נו, באמת).

ובאמת המעייין בפסוקים מבין כי השבועה היתה אִם-תִּעֲרִי | וְאִם-תִּעֲרִי אֶת-הָאֱהָבָה עַד שְׁתַּחֲפֵץ: כלומר, המעשה הזה מעורר את האהבה. הלוואי ונזכה ללמוד ולהבין אגדות חז"ל כראוי. ע"פ, בזמננו ודאי הגיע אותו זמן של עד שתחפץ. לא נותר אלא לעורר את יהודי העולם לעלות לארזה"ק וליישבה. אמא ציון פושטת את זרועותיה כדי לקבל את בניה השבים אליה.

*****

שלשים יום קודם הפסח

מצות והגדת לבנך

מצוות רבות מקיימים אנו בליל הסדר ובשאר ימי חג המצות. מי יתן וכבר השנה נזכה להקריב ולאכול קרבן פסח, ובלי נדר אדבר על מצוה זו בעלון הבא. אתייחס כאן למצוה אותה מקיימים לאורך כל ליל הסדר (ובעצם עוד לפני תחלת הסדר), היא מצוות והגדת לבנך. בליל הסדר הילדים הם ה'ח'תנים', והדבר העיקרי שצריך לקחת בחשבון בליל הסדר זה האופן הנכון לגרום להם להנות מליל הסדר (צריך לקחת בחשבון גם את פער הגילאים בין הילדים, וכיצד לגרום שכולם יהנו ויהיו מרוצים). בעלון מס' 1 שהיה בעצם מעין הקדמה לעלוני הבאים אחריו כתבתי על חלקי התורה שהם בעצם הפנימיות של המצוה. פרשיות שמות וארא בא בשלח, בהן מדובר על השעבוד ועל הגאולה הן החלק העיקרי של סיפור יציאת מצרים. יש לתת את הדעת על כך בחדשים בהם נקראות פרשיות אלו, ולדעת את הדרך הנכונה להחזיר לילדים את העניין. בעז"ה בעלוני הבאים אדבר מעט על פרטים נוספים במצוה זו.

המצוה כתובה מספר פעמים בתורה. מהלכות המצוה שיהיה הסיפור דרך שאלה ותשובה. אתייחס כאן לפרט אחד המבואר במשנה: מזגו לו כוס שני, וכאן הבן שואל. ואם אין דעת בבן אביו מלמדו מה נשתנה וכו'. יתכן שיש מפרשים שאכן פירשו שהילד שואל מה נשתנה. אך נראה שרוב רבותינו הראשונים פירשו 'וכאן' (ובפרט לפי הגרסא 'וכן') הבן שואל, ששואל על השינויים שרואה (מה שפירש רש"י, הוא לפי הנהוג בימיו. אכן, בזמן המשנה תמיד מזגו שתי כוסות לפני הסעודה). אם אין דעת בבן, אביו מלמדו לשאול על השינויים, ואומר לו 'מה נשתנה וכו'. גם בתלמוד הבבלי משמע כך פטרן מלומר מה נשתנה. ע"ש. וכן גם בירושלמי משמע כן מתניא אמרה כן, אם אין דעת בבן וכו'. ע"ש. כך מתורצות מספר שאלות שנשאלו בעניין זה (כמו למשל השאלה 'כיצד ישואל על שינויים שעדיין לא ראה'). כמובן שכיום אחרי שכבר הורגלו כל הילדים לשיר מה נשתנה, וזהו אחד הרגעים להם מצפה כמעט כל ילד בליל הסדר, ח"ו לקחת מהם את זה. ישירו הילדים שיר זה אפילו פעמים רבות (יש בתים בהם נהוג שכל ילד בתורו שר את כל מה נשתנה), ויהנו כראוי בליל הסדר. אך כפי הנראה לענ"ד, זהו הפשט במשנה.

*****

להערות והארות בעניין העלון:

יחזנתו נימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com.

לתרומות עבור העלון: ניתן לתרום בעמדות נדדים פלוס בקופה: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונות 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב') בשב"ק פרשת ויקהל ופרשת פרה: מנחה עש"ק ובשב"ק: 5:05. שחרית: 8:30. ערבית מוצש"ק: 6:20. מנחה וערבית ביום חול בשבוע הבעל"ט (פרשת פקודי): 5:40.

***

זמני תפלות קבועים

מנחה של יום חול: 15 דק' לפני השקיעה. מנחה של עש"ק ובשב"ק: 50 דק' לפני השקיעה. שחרית של שב"ק: 8:30 (למעט ע"פ החל בשב"ק: 7:00). ערבית מוצש"ק: 25 דק' לאחר השקיעה. ליל יו"ט במוצש"ק: 20 דק' אחרי השקיעה.

מנחה עיו"ט ובויר"ט: 40 דק' לפני השקיעה. שחרית (חוץ משבועות ושמע"צ): 8:30. ערבית מוצ"ט: 20 דק' אחרי השקיעה.

שחרית חוה"מ: 8:00

***

עזרת נשים פתוחה בכל התפלות בכל ימות השנה

תכניות חג המצות (שיעורים, שמחת יו"ט, עליה לרגל, ועוד, יפורסמו א"ה בביהכ"נ לאחר ר"ח ניסן הבעל"ט)